

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. בין לעצמו בין לאחרים.....1
- ב. מתנתא דהוה כתוב בה בחיים ובמות ... הרי היא כמתנת שכיב מרע ... מדכתיב בה במות אחר מיתה קאמר ליה והאי דכתיב בחיים סימן בעלמא דחיי ... אמר רבא ואי כתיב בה מחיים קנה ... לית הלכתא כוותיה דרבא 1.....
- ג. לא כתב בה שכיב מרע הוא אומר שכיב מרע הייתי והן אומרים בריא היית ... המוציא מחברו עליו הראיה 2.....
- ד. ספינה שרובן לאבד נותנין עליהן חומרי חיים וחומרי מתים 4
- ה. מי מוציא מיד מי הוא מוציא מידיהן בלא ראייה והן אין מוציאין מידו אלא בראיה 4
- ו. בקעה בימות החמה רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה בימות הגשמים רשות היחיד לכאן ולכאן .. לא שנו אלא שלא עברו עליו ימות הגשמים אבל עברו עליו ימות הגשמים רשות היחיד לכאן ולכאן.....5

דף קנג.

א. בין לעצמו בין לאחרים

כבר התבאר לעיל דף קנב: ששכיב מרע¹ שכתב ומסרו לידו וגם זיכה לו המתנה על ידי אחר ולקח בקנין, אין לאחר קנין כלום², ואינו יכול לחזור בו לא לאחר ולא לעצמו, בין שנתן בכל בין שנתן מקצת.

ב. מתנתא דהוה כתוב בה בחיים ובמות ... הרי היא כמתנת

שכיב מרע ... מדכתיב בה במות אחר מיתה קאמר ליה

והאי דכתיב בחיים סימן בעלמא דחיי ... אמר רבא ואי

כתיב בה מחיים קנה ... לית הלכתא כוותיה דרבא

¹ שו"ע ונו"כ רנ יג

² דבולי האי לא הוה עביד אם לא הקנה לו מיד בקנין גמור וכמתנת בריא שו"א.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

הנותן מתנה³ כשהוא שכ"מ וכתב בה בחיים ובמות⁴ או מחיים ובמות, בין בכל נכסיו ובין במקצתן, ה"ז מתנת שכ"מ הואיל וכתב ובמות, הרי נתכוין שלא יקנה אלא לאחר מיתה⁵, ומה שכתב מחיים אינו אלא ליישב דעתו שיחיה מחולי זה ואם עמד חוזר והמתנה בטילה מאליה⁶, ואפילו לא עמד יכול לחזור בו, אבל בריא שאמר לשון זה, ה"ז מתנה גמורה מחיים⁷

ג. לא כתב בה שכיב מרע הוא אומר שכיב מרע הייתי והן אומרים בריא היית ... המוציא מחברו עליו הראיה

כבר התבאר במסכת קידושין דף עט: שהחולה שאינו יכול להלך על רגליו בשוק⁸, והרי הוא נופל על המטה, הוא הנקרא שכיב מרע⁹, ואמרו חז"ל שמתנת שכיב¹⁰ מרע אינה צריכה קנין באחד מדרכי הקנאה שנתבאר במתנת בריא, אלא בדיבור או בכתיבה לבר קונה המקבל, שדברי שכיב מרע ככתובים וכמסורים דמי

³ שו"ע ונו"כ רנא א

⁴ בש"ך שם סק"א כתב בשם שו"ת מהריב"ל ח"א סימן סד שאם אמר במות ובחיים ג"כ דינא הכי, ובשם שו"ת מהר"א ששון סימן מב כתב שחוכך בזה.

⁵ פירש הסמ"ע בשם הרשב"ם שלא רצה לפתוח פיו במה שהזכיר מיתתו, וכאילו אמר ה' יצילני ממות זה כי אחיה

⁶ וה"ה במתנה במקצת, כתב הסמ"ע דכיון שהזכיר מיתה יש לו דין מצוה מחמת מיתה, ואפילו במקצת דינו כמתנת שכ"מ, והש"ך ציין לדברי המ"מ (פ"ח מה' זכיה הי"ט) שפירש דאיירי במצוה מחמת מיתה, ומשמע דסתם לשון במות לא חשיב כמצוה מחמת מיתה, והביא הש"ך בשם מהריב"ל שסובר כהסמ"ע, ובלחם משנה שם כתב ג"כ שלשון זה חשיב כמצוה מחמת מיתה, אלא שמפרש בדעת המ"מ דאי לאו שפירש בפירוש שמצוה מחמת מיתה לא היה לנו לפרש דבריו כמתנת שכ"מ, שיש גם לפרש בחיים היינו מעכשיו ובמות הוי כאילו אמר מעתה ועד עולם, וכמ"ש בשו"ע גבי מתנת בריא, ולכאורה משמע בסמ"ע בסימן רנ ס"ק מא דבמה שאמר שיתנו לו לאחר מיתה לא חשיב כמצוה מחמת מיתה, ובט"ז שם משמע דכל שהזכיר מיתה חשיב כמצוה מ"מ, עיין שם, ועי' כנה"ג שהאריך בזה.

⁷ שו"ע שם, שאנו מפרשים מ"ש בחיים (או מחיים) היינו מתנה מעכשיו ממש, ומ"ש במות כמי שאומר מעתה ועד עולם, וכתב הסמ"ע דהוי מתנה גמורה וקנה גוף ופירות מחיים, ואפילו לא כאמר מחיים ולאחר מיתה, כמ"ש בסימן רנז סעיף יא שקונה גוף מהיום ופירות לאחר מיתה.

⁸ שו"ע ונו"כ חו"מ רנ ה פתחי חושן חלק ח פרק טז ב

⁹ ויש אומרים דדוקא בג' ימים ראשונים של החולי נקרא שכיב מרע, אבל לאחר ג' ימים דינו כמצוה מחמת מיתה, ואם הוא חולה מסוכן, אף בג' ימים ראשונים דינו כמצוה מחמת מיתה. פתחי חושן שם.

¹⁰ שו"ע ונו"כ שם א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

שכיב מרע שכתב כל נכסיו במתנה לאחרים¹¹ ולא שייר לעצמו כלום, אף על פי שעשה גם קנין על המתנה, אם עמד מחליו ונתרפא לגמרי חוזר ונתבטלה המתנה מאליה, לא אמרו במתנת שכיב מרע שקונה בלא קנין, אלא כשנתן כל נכסיו ולא שייר לעצמו כלום, אבל אם שייר לעצמו מקצת נכסיו שלא נתן, דינה כמתנת בריא שאינה נקנית אלא בקנין, ואפילו מת מחליו לא קנה בלא קנין¹².

בכל מתנת שכ"מ¹³ צריך להתברר שהיא מתנת שכ"מ, ורגילים לכתוב בשטר המתנה שזה מתנת שכ"מ, וכן צריך להתברר שמחמת חולי זה מת¹⁴, ואם כותבים השטר לאחר מיתה כותבין כן בשטר¹⁵, ויכולים העדים לכתוב כן עפ"י מה ששמעו מפי משמשיו¹⁶.

שטר מתנה¹⁷ שלא נתברר אם הוא מתנת בריא או מתנת שכ"מ¹⁸, המקבל טוען מתנת בריא היתה והנותן טוען מתנת שכ"מ היה ואני רוצה לחזור, על

¹¹ שו"ע ונו"כ שם ב פתחי חושן שם ה

¹² שו"ע ומו"כ שם ד פתחי חושן שם יג

¹³ כדמוכח בגמרא (ב"ב דף קנג ע"א), שהיו כותבין כד שכיב ורמי על ערסיה, ובמתנת בריא היו כותבין כד הוי מהלך על רגלוהי בשוקא, כדמוכח בגמרא שם (דף קנד ע"א) וברשב"ם שם, והיינו שאם יעמוד וירצה לחזור ידעו שזה מתנת שכ"מ ויכול לחזור, ומבואר בפוסקים שאין זה מעכב, אלא כל שנתברר שהיה שכ"מ הדין כן. וכתב בכנה"ג הגה"ט אות יד שאם כתוב בשטר שהוא בריא, פשוט שיש לה דין מתנת בריא, ומ"מ אם נתברר בבירור שהיה שכ"מ ה"ז מתנת שכ"מ, אא"כ יש גלוי דעת שרצה ליתן במתנת בריא, ואם כותב שנותן במתנה גמורה, אין בזה להוציא מדין מתנת שכ"מ.

¹⁴ שיוכל לגבות מהיוורשים, שהרי אם עמד בינתיים מחולי זה הרי נתבטלה המתנה מאליה

¹⁵ כדמוכח בגמרא שם שהיו כותבין ומגו מרעיה איפטר לבית עולמיה.

¹⁶ רמ"א רנא ב והוא עפ"י דברי נ"י שכתב שיכולים עדים לסמוך בזה עפ"י נשים ועבדים המשמשים אותו, וא"צ לעמוד עמו, אלא ששואלים לבני ביתו ובני אדם הרגילים אצלו שאומרים הכביד פלוני ומת מתוך כך, ויכולים להעיד עליו שמת מתוך חליו, והרמ"א כתב שיכולים לסמוך על עצמו או על משמשיו, וביאר הסמ"ע דהוי כאילו הם עצמם ראו, וע"י באר הגולה שם, ונראה הטעם שאינו אלא גלוי מילתא בעלמא, וע"י כנה"ג הגהב"י. וברשב"ם שם משמע שהעדים כותבים כן בשטר, ואילו הרמ"א כתב שיכולים להעיד כן, ולכאורה נראה שפרט זה אינו מדין שטר, אלא מדין עדות, וא"כ צריך דוקא להעיד, אבל מה שכותבים כן בשטר אינו אלא מפי כתבם, אלא שאפשר שאינו אלא גלוי מילתא, וצ"ע

¹⁷ רמ"א שם

¹⁸ וע"כ מיירי במתנת שכ"מ בכולה ובקנין, שאם במתנה במקצת ובקנין אינו יכול לחזור, ואם היא בכולה ואין בה קנין, נראה פשוט שאין המקבל יכול לטעון מתנת בריא היתה, שהרי אין בה קנין, וכתב הסמ"ע דאע"ג דמתנת שכ"מ בכולה בקנין צריך יפוי כח, אין להוכיח ממה שכתוב לשון יפוי כח דמתנת שכ"מ היא, שגם בבריא לפעמים כותבים יפוי כח. והט"ז כתב שיש לחלק בלשון היפוי כח, שאם כתוב תנו ואף כתבו לו, לשון זה שייך גם בבריא, אבל לשון וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא, אין לך ראייה גדולה מזו שהיא מתנת שכ"מ, דבבריא מה שייך תוספת קנין על מתנה, עיין שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא בתרא

המקבל להביא ראיה לדבריו דאוקי נכסים בחזקת נותן שהוא מרא קמא, ואם אינו מביא ראיה אינו יכול להוציא מיד נותן¹⁹.

דף קנג:

ד. ספינה שרובן לאבד נותנין עליהן חומרי חיים וחומרי מתים

כבר התבאר במסכת גיטין דף כח: שספינה שאבדה בים²⁰, שנשברו כליה ולא נשאר שם משוט ולא קברניט, אף על פי שהספינה עדיין ע"פ המים, ואף אם ידענו²¹ שנצולו מעוטן, מ"מ השאר נותנים עליהם חומרי חיים וחומרי מתים, ואם היה גט של אחד מהם ביד השליח אינו נותנו לאשתו, ואם נתנו לה הרי זו ספק מגורשת, ואם נודע שמת הבעל קודם שהגיע הגט לידה לא מתקריא גרושה כלל ואין לה דין גרושה אלא דין אלמנה, אך אם רובם נצולו גם השאר בחזקת חיים.

ה. מי מוציא מיד מי הוא מוציא מידיהן בלא ראיה והן אין

מוציאין מידו אלא בראיה

¹⁹ ובטור הביא דעת רשב"ם שאם הנותן בריא בשעת העמדה בדין, עליו להביא ראיה ששכ"מ היה ואם הוא שכ"מ על המקבל להביא ראיה, ונשבע הנותן היסת ונפטר. בפעמוני זהב מדייק בדברי הרמ"א שכתב שהמקבל טוען שבריא היה וכו', ומשמע שאם המקבל מודה ששכ"מ היה אלא שנתן במתנת בריא, ודאי שאין בדבריו כלום, ונ"מ שאפילו תפס לא מהני, ועיי"ש שדן בדיוק זה

²⁰ אבל אם נטבע בים אז קי"ל דהם בחזקת מתים אלא מדרבנן מחמירים דהיא אסורה להנשא אם כן אם נתן לה גט אינו ספק גט מדאורייתא. ב"ש שם קח

²¹ חזו"א אה"ע סי' ל"א סק"ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כשמת הנותן²² והמקבל טוען שמתנת בריא היתה, או מתנת שכ"מ היתה ומת מחליו, והיורשים טוענים מתנת שכ"מ היתה ועמד מחליו ואח"כ מת²³, על המקבל להביא ראיה שגם היורשים נקראים מוחזקים בנכסי אביהם²⁴.

היה המתנה מטלטלין ותפסם המקבל²⁵, נאמן במיגו שהיה יכול לומר שלו הם ונשבע המקבל היסת ונפטר.

גם בספק²⁶ מחמת מחלוקת הפוסקים במתנת שכ"מ אם המתנה קיימת, הנותן או היורשים מוחזקים ואין המקבל יכול להוציא מהם.

ו. בקעה בימות החמה רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה בימות הגשמים רשות היחיד לכאן ולכאן .. לא

²² שו"ע ונו"כ רנא ב

²³ וכתב השו"ע, אף על פי שזה המצוה מת, אין מיתתו ראיה, ר"ל שאין אומרים קברו מוכיח עליו שמסתמא מחמת חולי זה מת, ולאפוקי מדעת רשב"ם שפסק בזה כרבא דהמקבל נאמן כיון שהוא מת לפנינו, וכתבו הפוסקים שבוזה אין היורשים צריכים לישבע, שאין היורשים נשבעים לא לגבות ולא להפטר (ובט"ז כתב שאם טוען המקבל ליורש הודית לי שידוע לך שמת מחולי זה, אה"נ שנשבע היורש, דעתה הוא בע"ד של מקבל), וכתב הסמ"ע שאף אם אין היורשים טוענים כן טענינן להו כן, עיין שם.

²⁴ וכתב בכנה"ג הגה"ט אות כג בשם מהר"מ מינין סימן מז דה"ה כשיש ספק אם נתפס בינתיים (שהמתנה בטילה), היורשים מוחזקים, ועל המקבל להביא ראיה, ושם באות לא כתב בשם המבי"ט שכל שלא נתברר האומד בב"ד אם מת מחולי זה או לא, אם תפס המקבל אין מוציאים מידו, וצ"ע.

²⁵ רמ"א שם, ומדבריו נראה דקאי על דברי השו"ע שלפני כן דאיירי בדו"ד שבין מקבל ויורשים, וברמב"ם כתב הלכה זו בדין הקודם, והיינו בדו"ד שבין המקבל והנותן שהוא חי, ופשוט דבקרע לא שייך תפיסה. ובמ"מ מסתפק כשאין לו מיגו, כגון שראו עדים שבא לידו, דאפשר דכיון שיש עדים שמחמת מתנה זו באו לידו, חזר הנותן להיות מוציא מחבריו ועליו הראיה, וסיים שחילוק זה צ"ע, ובכסף משנה שם כתב דפשוט הוא שאם יש עדים שמכח מתנה זו בא לידו אינו נאמן, עיין שם. והש"ך סק"ה הסכים לדעת הב"י, דכי היכי דבעלמא כשיש עדים וראה אינו נאמן לומר נתת לי מתנה, ה"ה הכא, וקיי"ל דמתנת שכ"מ אינו קונה אלא לאחר מיתה, כמ"ש בשו"ע סימן רנ"ג סעיף א, ונמצא שאם הוא מתנת שכ"מ מעולם לא יצא מרשותם, והמקבל הוא המוציא ועליו הראיה, ובש"ך סימן רנ"ג סק"א הוכיח מכאן דתפיסה לא מהני בעמד, ובקצה"ח סק"א מפרש דברי המ"מ שידוע שהנותן מסר המתנה ליד המקבל, ובוזה אם ימות אינו יכול לחזור, כמ"ש בטושו"ע סימן קכה סעיף ט, ונמצא דהוי כמו תנאי שאם ימות לא יוכל לחזור, וכיון דמספקא לן אם נתן במתנת בריא בלי שום תנאי או במתנת שכ"מ בתנאי, הרי שיש כאן מתנה ודאי וספק אם היה תנאי, ובכנה"ג מוקמינן המתנה בחזקת המקבל, וכמ"ש בשו"ת הרשב"א ח"א סימן תתקעב שאין ספק תנאי מוציא מיד מתנה ודאי, וכ"ש בזה שידוע לנו שמכח מתנה זו באו לידו, שאינו בכלל מתנת שכ"מ שאינו קונה אלא לאחר מיתה, מיהו היינו דוקא כשהגיע ליד המקבל מיד הנותן לשם מתנה אלא שהוא בתנאי דמיתה, אבל אם נתן לו ע"י שטר וקנין ואח"כ תפסם המקבל, דבכה"ג יכול לחזור אפילו לא עמד, אה"נ שהם בחזקת יורשים ואינו נאמן אלא כשיש לו מיגו, ובוזה איירי הרמב"ם והרמ"א, עיין שם, ובנה"מ סק"א הסכים לדברי הקצה"ח.

²⁶ רמ"א שם וכתב הסמ"ע שאם שניהם מוחזקים, או שאין אחד מהם מוחזק יחלוקו ביניהם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

שנו אלא שלא עברו עליו ימות הגשמים אבל עברו עליו

ימות הגשמים רשות היחיד לכאן ולכאן

הבקעה המוקפת²⁷ גדר בימות הגשמים רה"י לשבת ולטומאה ודוקא המוקף מחיצות גבוהות עשרה טפחים (80 ס"מ לדעת הגר"ח נאה. 96 ס"מ לדעת החזו"א) ויש בחללו ד' טפחים על ד' טפחים (32*32 ס"מ לדעת הגר"ח נאה, 38.4*38.4 ס"מ לדעת החזו"א) שזהו שיעור מקום חשוב הראוי להשתמש בו. כמבואר בשבת דף ו:

ואם לא היתה מוקפת הרי היא רה"י לטומאה בלבד, והרי היא כרמלית, מקום שאינו הילוך לרבים, וגם אינו מוקף מחיצות כהלכתן. וזהו כ – ארמלית, כלומר כאלמנה שאינה לא בתולה ולא נשואה. כך זה אינו מוקף מחיצות כרשות היחיד, ואינו הילוך לרבים כרשות הרבים.

ומקום זה הוא מקום פטור מן התורה, כלומר שמותר להוציא ולהכניס מתוכו לרשות היחיד, ולרשות הרבים, ומהם לתוכו. מפני שהוא בטל אצל כל אחד מהן, בין שיש בו ד' בין שאין בו, אלא שחכמים חלקו ביניהם, שכשאיין בו ד' על ד' טפחים הוא מקום פטור, וכשיש בו הוא מקום חשוב, ואינו בטל אצלן. ועשאוהו רשות בפני עצמו וקראוהו כרמלית.

ובקעה שעברו עליה בימות הגשמים הרי היא רה"י לטומאה אפילו בימות החמה, ואלו הן ימות החמה משתעקר התבואה מתוכה ואלו הן ימות הגשמים משתרד רביעה שניה²⁸, בין העיגולים של ענבים לזוגין ר"ה לטומאה.

²⁷ רמב"ם הלכות שאר אבות הטומאה פרק כ הלכה ו

²⁸ או היינו מפני רוב המים אלא שמשם ואילך גדילים הזרעים ודריסת הרגל מזקת להם. מעשה רקח שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

